

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра журналістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
ІНФОРМАЦІЙНІ ЖАНРИ
(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
Галузь знань _____ 06 «Журналістика» _____
Спеціальність _____ 061 «Журналістика» _____
Освітня програма _____ Журналістика _____
Спеціалізація _____ Журналістика _____
Вид дисципліни _____ за вибором _____
Факультет _____ філологічний _____

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філологічного факультету

“22” червня 2018 року, протокол № 11

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Калашник Н. Б. – старший викладач кафедри журналістики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Програму схвалено на засіданні кафедри журналістики.

Протокол від “13” червня 2018 року № 13.

Завідувач кафедри журналістики

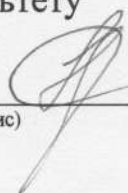
(підпис)

Хавкіна Л. М.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією філологічного факультету.

Протокол від “21” червня 2018 року № 5.

Голова методичної комісії філологічного факультету

(підпис)

Гноєва Н. І.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Інформаційні жанри» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра перший (бакалаврський) рівень
напряму 06 Журналістика
спеціальності 061 Журналістика
спеціалізації журналістика

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є жанри і жанрові різновиди, у яких виконуються медіатексти, метою яких є оперативне інформування аудиторії про суспільно-значущі події і які базуються на фактографічному способі відображення дійсності.

1.1. Мета – вироблення у студентів навичок по збору і аналізу інформації із загальнодоступних джерел, створення журналістських текстів в інформаційних жанрах.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є

- дати поняття новини як базової складової журналістської діяльності;
- виробити вміння виокремити в інформаційному потоці факти, які мають новинарну цінність;
- ознайомити студентів з роботою українських та світових інформаційних агентств;
- ознайомити студентів зі специфікою інформаційних жанрів у ЗМІ (замітки, репортажу, інтерв'ю, звіту);
- виробити навички роботи з різними джерелами інформації (документи, довідники, статистика, експерти, компетентні особи, свідки);
- ознайомити студентів з феноменом фейкових новин, місцем у медіапросторі, принципами створення;
- виробити вміння виготовити текст інформаційного повідомлення;
- виробити навички проведення інтерв'ю і створення журналістського тексту на базі інтерв'ю.
- виробити вміння обробити зібрану інформацію: виокремити найбільш суттєві і переконливі аргументи, які б створили найповнішу картину подій;
- виробити вміння виготовити текст із зібраної інформації з урахуванням етичних та правових аспектів.

1.3 Кількість кредитів: денне – 3/заочне – 4.

1.4 Кількість годин: денне – 90/заочне – 120.

1.5 Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3-й	3-й
Лекції	
32 год.	14 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	–
Лабораторні заняття	
–	–
Самостійна робота	
42 год.	106 год.
Індивідуальні завдання	
макет інформаційного видання	

1.6 Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Знати:

- сутність і призначення інформаційних повідомлень;
- особливості роботи інформаційного агентства;
- визначення понять «заметка», «анонс», «анотація», «міні-рецензія», «бліц-портрет», «некролог», «фічер», «міні-історія», «огляд», «міні-порада», «репортаж», «звіт», «інтерв'ю»;
- методи роботи з джерелами інформації;
- прийоми виготовлення журналістського тексту.

Уміти:

- практично застосовувати засвоєні теоретичні знання;
- працювати з різними джерелами інформації;
- виокремлювати факти, що мають новинарну цінність;
- створювати журналістські тексти в основних інформаційних жанрах

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. СТРУКТУРНО-ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ НОВИНАРНИХ МАТЕРІАЛІВ

Тема 1. Новина як основа інформаційного повідомлення

Глобалізація новин як передумова розвитку єдиного інформаційного простору. Особливості розвитку сучасного інформаційного простору: інформаційна глобалізація, (глобалізація й глокалізація новин, концентрація й монополізація ЗМІ), комерціалізація, конвергенція, демасифікація ЗМІ.

Створення системи міжнародних новин. Головні постачальники новин: світові інформаційні агентства, глобальні й регіональні телемережі новин, світові радіослужби, провідні друковані ЗМІ.

Критерії визначення цінності новини. Види новин: тверда й м'яка, їх особливості. Види: новина-подія, новина-цитата, новина-тенденція, псевдо-новина. Феномен фейкових новин: мета, структура, фактологічна база.

Історія створення й сучасний розвиток інформаційних агентств (Reuters, Associated Press, United Press International, Agence France-Presse, Deutsche Presse-Agentur, Інтерфакс, ІТАР-ТАРС, Укрінформ, УНІАН).

Продукція інформаційних агентств: стрічки новин, бюлетені, бази даних.

Структура новинарного повідомлення: слаглайн, хедлайн, дейтлайн, лід, корпус, бекграунд.

Система жанрів інформаційних агентств: «блискавка», термінове повідомлення, розширена версія (огляд, виправлення) узагальнення; аналіз, портрет, документація, довідкові відомості, статистична інформація, «новини компаній», огляд преси, feature.

Тема 2. Архітектоніка інформаційних матеріалів

Композиція інформаційного матеріалу: заголовок (хедлайн), лід, корпус.

Різновиди заголовків: хроніка, резюме, цитата, інтрига, «жахи», вірші, алітерація, «кольоровий», «гасла й заклики», «смішні виправлення», «вигук, питання, трикрапка».

Правила написання лідів. Різновиди лідів: а) за структурою: прямі, зтяжні; б) за змістом: оповідання, анекдот (жарт), «одичний постріл», оглядовий, «загадка», «уявіть собі», історичний, резюме, лід-подробиця, драматичний, цитатний, «зтяжний стрибок», аналітичний, ситуаційний, питальний, статистичний, тимчасове умовчання, звертання, «стаккато», «промовисті подробности», сценічний, «репортаж», «вигук»; в) за обсягом: ємний абзац, лід «одного елемента», комбінований.

Тема 3. Редагування інформаційних матеріалів.

Правила написання журналістського тексту. Слова, яких варто уникати під час створення інформаційного матеріалу.

Редагування як необхідна складова роботи над текстом. Редакторський аналіз. Види редакторського читання: ознайомче, рецензентське, шліфувальне. Правка тексту як практична реалізація редакторського аналізу. Види правки: скорочення, вичитування, обробка, переробка.

Алгоритм редагування інформаційного матеріалу. Опрацювання композиції, фактичного матеріалу, логічної структури, мовностилістичні виправлення.

РОЗДІЛ 2. ЖАНРИ І ЖАНРОВІ РІЗНОВИДИ

Тема 4. Замітка як інформаційний жанр

Визначення замітки, її характерні особливості.

Жанрові різновиди замітки: а) за структурою та обсягом: хроніка, коротка інформація, розширена інформація; б) за змістом і формою: подієва, анонс, анотація, міні-рецензія, бліц-портрет, некролог, фічер, міні-історія, міні-огляд, міні-порада.

Тема 5. Репортаж як інформаційний жанр

Визначення репортажу, його характерні особливості. Репортаж серед інших інформаційних жанрів: спільні й відмітні риси.

Класифікація репортажу: а) за авторською настановою: інформаційний, аналітичний, роздум; б) за предметно-тематичною ознакою: подієвий, проблемний, пізнавально-тематичний.

Тема 6. Звіт як інформаційний жанр

Визначення звіту, його характерні особливості. Звіт серед інших інформаційних жанрів: спільні й відмітні риси.

Види звіту: інформаційний (хронікальний, розгорнутий) і аналітичний (тематичний, проблемний).

Тема 7. Інтерв'ю як інформаційний жанр

Визначення інтерв'ю, його характерні особливості.

Жанрові різновиди інтерв'ю: а) за предметом розмови: інформаційне, аналітичне; б) за цільовою настановою: повідомлення, думка, замальовка, портрет, опитування, масове (колективне), інформаційне, аналітичне; в) за формою: монолог, діалог (бесіда), полілог, повідомлення, опитування, масове (колективне); г) за постановкою питань: стандартизоване, напівстандартизоване, нестандартизоване, змішане.

Різновиди запитань, що застосовують у жанрі інтерв'ю: уточнюючі, розвивальні, викривальні, кількісні, гіпотетичні, перехідні, контрольні. Питання, яких варто уникати: риторичні, випереджальні, улесливі, провокаційні, перевантажені, «два питання в одному», недоречні.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
РОЗДІЛ 1													
Тема 1.		2	2	–				2					
Тема 2.		4	2	–				2					
Тема 3.		2	2	–									
Разом за розділом 1		8	6	–				2					
РОЗДІЛ 2													
Тема 4.		12	2	–				2					

Тема 5.		4	2	–								
Тема 6.		4	2	–				2				
Тема 7.		4	4	–				4				
Разом за розділом 2		24	10	–								
Усього годин	90	32	16	–		42	120	14				106

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Створення фейкової новини	2
2.	Створення заголовків та лідів до запропонованого тексту	2
3.	Редагування інформаційного матеріалу	2
4.	Написання замітки	2
5.	Створення репортажу	2
6.	Створення звіту	2
7.	Підготовка персонального інтерв'ю	2
8.	Підготовка проблемного інтерв'ю	2

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість Годин
1	Створення журналістських матеріалів передбачає перебування студента на події з подальшим відображенням її відповідно до критеріїв інформаційних жанрів	42/106

6. Індивідуальні завдання

Створити макет/номер періодичного видання, використовуючи матеріали в усіх жанрах і жанрових різновидах, вивчених в курсі «Інформаційні жанри».

Критерії оцінювання:

- відповідність матеріалу жанру (1 – 5 балів);
- відповідність заголовка змісту матеріалу (1 – 3 балів);
- грамотність (відсутність стилістичних, граматичних помилок і одруківок) (1 – 2 балів.).

7. Методи контролю

Перевірка практичних завдань, написання контрольних робіт аналітично-творчого плану, іспит, який складається зі створення макету видання, в якому представлені матеріали в усіх вивчених жанрах і жанрових різновидах (10 балів), теоретичного тесту (20 балів, 1 питання –1 бал) та творчого завдання

(10 балів). Умовою допуску до підсумкового контролю є виконання усіх практичних завдань.

Контрольна робота № 1

«Редагування новинарного тексту» (оцінюється в 10 балів)

Завдання: відредагувати журналістські тексти, створені професіоналом (3 бали) та журналістом-початківцем (7 балів).

Критерії оцінювання:

- студент знаходить і виправляє переважну більшість фактологічно-змістових та мовно-стилістичних помилок (8-10 балів).
- студент знаходить і виправляє найбільш очевидні фактологічно-змістові та мовно-стилістичні помилки (5-7 балів).
- студент знаходить і виправляє лише поодинокі фактологічно-змістові та мовно-стилістичні помилки (1-4 бали).

Контрольна робота № 2

«Різновиди заміток. Заголовки» (10 балів)

Складається з 2-х частин – аналітичної (5 балів) та творчої (5 балів).

Завдання № 1: визначити різновиди заміток, аргументувати.

Завдання № 2: до пропонованих текстів підібрати заголовок/підзаголовок/лід (кількість не обмежується), аргументувати.

Критерії оцінювання:

«Різновиди замітки»:

- студент правильно визначає усі різновиди замітки, аргументує свою думку цитатами з тексту (4-5 балів);
- студент частково правильно визначає різновиди замітки, не аргументує свою думку цитатами з тексту (2-3 балів);
- студент неправильно визначає різновиди замітки, не аргументує свою думку (1-2 бали).

«Заголовки»:

- студент підбирає кілька різнопланових (інформаційні/ігрові/цитатні) заголовків, які адекватно відображають інформаційні меседжі тексту, аргументує свою думку (5 балів);
- студент підбирає кілька різнопланових (інформаційні/ігрові/цитатні) заголовків, які частково або не всі відображають інформаційні меседжі тексту, аргументує свою думку (4 бали);
- студент підбирає кілька однотипних заголовків, які частково або не всі відображають інформаційні меседжі тексту, аргументує/не аргументує свою думку (3 бали);

- студент підбирає кілька однотипних заголовків, які не відображають або не всі відображають інформаційні меседжі тексту, не аргументує свою думку (2 бали);
- студент підбирає по одному заголовку, який не відображає або неточно відображає інформаційні меседжі тексту, не аргументує свою думку (1 бал).

Питання до іспиту

1. Новина як основа інформаційного повідомлення.
2. Критерії визначення цінності новини.
3. Різновиди новин.
4. Формування системи міжнародних новин.
5. Особливості роботи інформаційних агентств.
6. Система жанрів інформаційного агентства.
7. Структура новинарного продукту інформаційних агентств.
8. Структурні елементи інформаційного матеріалу.
9. Класифікація заголовків.
10. Види лідів.
11. Форми побудови інформаційного матеріалу.
12. Правила написання інформаційного матеріалу.
13. Різновиди закінчень.
14. Мета, структура, фактологічна база фейкових новин.
15. Етапи редакційної обробки новинарного тексту: загальна характеристика.
16. Мета і функції редакторського аналізу журналістського тексту.
17. Мета і функції правки журналістського тексту.
18. Види правки журналістського тексту.
19. Етапи редагування журналістського тексту.
20. Замітка як інформаційний жанр.
21. Види замітки: загальний огляд.
22. Анонс, анотація, міні-рецензія як різновиди замітки.
23. Бліц-портрет, некролог як різновиди замітки.
24. Фічер, міні-історія як різновиди замітки.
25. Міні-огляд як різновид замітки.
26. Міні-порада як різновид замітки.
27. Репортаж як інформаційний жанр.
28. Класифікація репортажу.
29. Звіт як інформаційний жанр.
30. Звіт і репортаж: спільні та відмінні риси.
31. Різновиди звіту.
32. Особливості інформаційного звіту.
33. Особливості аналітичного звіту.
34. Інтерв'ю як інформаційний жанр.
35. Різновиди інтерв'ю за предметом розмови.
36. Різновиди інтерв'ю за цільовою настановою.

- 37.Різновиди інтерв'ю за формою.
- 38.Різновиди інтерв'ю за постановкою питань.
- 39.Різновиди питань в інтерв'ю.
- 40.Особливості підготовки інтерв'ю до публікації: фактологічно-змістовий та мовно-стилістичний аспекти.

9.Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Індивідуальне завдання	Разом	іспит	сума
Розділ 1			Розділ 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	10	60	40	100
5	10	10	15	5	5	10				

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
80-89	добре
70-79	
60-69	задовільно
50-59	
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література Основна література

1. Вайшенберг З. Новинна журналістика: Навч. посібник.— К.: Академія Української преси, 2004.— 262 с.
2. Галлер М. Репортаж: навчальний посібник. – К.: Академія української преси, – 2011. –347 с.
3. Голуб О.П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста: практичний посібник. – К.: ТОВ «Софія», 2016. –184 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://imi.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Mediakompas.pdf>.
4. Ильяхов М., Савельева Л. Пиши, сокращай. М.: Альпина паблишер, 2019. – 440 с.
5. Ким М. Н. Жанры современной журналистики.— СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 2004.— 336 с.
6. Ким М. Н. Новостная журналистика. Базовый курс: Учебник.— СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 2005.— 352 с.
7. Ким М. Н. Репортаж: технология жанра.— СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 2005.— 224 с.
8. Колесниченко А. В. Практическая журналистика: Учебное пособие. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 2010.— 192 с.

9. Коппероуд Р., Нельсон Р. П. Как преподносить новости.— М.: Национальный институт Прессы: Виоланта, 1998.
 10. Лукина М. Технология интервью: Учеб. пособие.— М.: Аспект-Пресс, 2003.
 11. Накорякова К. М. Литературное редактирование информационных заметок: Учебно-методическое пособие.— М.: Изд-во Моск. ун-та, 1990.— 48 с.
 12. Накорякова К. М. Литературное редактирование материалов массовой информации.— М.: Изд-во Моск. ун-та, 1994.— 189 с.
 13. Недопитанський М., Карась М., Ільченко В. Уроки з журналістської практики [Електронний ресурс] – Режим доступу: journlib.univ.kiev.ua/Uroki_journ_praktiki.pdf
 14. Тертычный А. А. Жанры периодической печати.— 3-е изд., испр. и доп.— М.: Аспект-Пресс, 2006.— 320 с.
 15. Хорошило А. В., Селетков С. Н. Мировые информационные ресурсы: Учеб. пособие.— СПб.: Питер, 2004.— 176 с.
- Шнайдер В., Рауе П.-Й. Новий посібник з журналістики та онлайн-журналістики. – К.: Академія української преси, – 2014. – 358 с.
[Електронний ресурс] – Режим доступу:
www.aup.com.ua/uploads/shnider_web.pdf

Допоміжна література

1. ЗМІ та вибори: саморегуляція, безпека, закони [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://imi.org.ua/books/>
2. История мировой журналистики: Учебник / А. Т. Беспалова, Е. А. Корнилов, А. П. Короченский и др.— М. — Ростов-на-Дону: Издательский центр «МарТ», 2003.— 432 с.
3. Корконосенко С. Г. Основы творческой деятельности журналиста.— СПб.: Знание, 2000.
4. Лащук О. Р. Редактирование информационных сообщений: Учеб. пособие.— М.: Аспект- Пресс, 2004.
5. Масова інформація: Підручник/ А.З. Москаленко, Л.В. Губерський, В.Ф. Іванов, В.А. Вергун. – К.: Либідь, 1997. – 216 с.
6. Москаленко А.З. Основы журналистики: Тексты лекцій. – К.: ВПЦ „Київський університет”, 1994. – 135 с.
7. Мильчин А. Э. Методика редактирования текста.— 3-е изд., перераб. и доп.— М.: Логос, 2005.— 524 с.
8. Михайлов С. А. Современная зарубежная журналистика: состояние, перспективы: Учебное пособие.— СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 1998.
9. Олешко В. Ф. Журналистика как творчество.— М.: РИП-холдинг, 2003.— 222 с.
10. Основы масово-інформаційної діяльності: Підручник / А.З. Москаленко, Л.В. Губерський, В.Ф. Іванов – К., Либідь, 1999. 634 с.

11. Погорелый Ю. А. Информационное агентство: стиль оперативных сообщений.— М., 2000.
12. Різун В.В. Газета починається із заголовка // Журналіст України. – 1986. – С. 41-42
13. Різун В.В. Редактор – інтерпретатор тексту // Журналіст України. – 1990. – С. 42-44
14. Рэндалл Д. Универсальный журналист.— М., 2000.— 198 с.
15. Сборник материалов для работников СМИ и будущих журналистов / Под ред. А. К. Симонова.— 5-е изд., испр. и доп.— М.: Галерия, 2004.— 180 с.
16. Смелкова З. С., Ассуирова Л. В., Савова М. Р., Сальникова О. А. Риторические основы журналистики. Работа над жанрами газеты: Учеб. пособие.— М.: Флинта: Наука, 2003.
17. Справочник для журналистов стран Центральной и Восточной Европы.— М.: Права человека, 1998. — 152 с.
18. Чічановський А., Шкляр В. Інформаційний простір як глобальна проблема сучасності // Вісник Київ. ун-ту. Серія: Журналістика. – К., 1995. – Вип.. 2. – С. 41-49.
19. Шостак М. И. Репортер: профессионализм и этика.— М.: РИП-холдинг, 2001.

1. www.ap.org
2. www.afp.com
3. www.dpa.de
4. www.itar-tass.com
5. www.reuters.com
6. www.ukrinform.com
7. www.unian.com
8. www.upi.com

Критерії оцінювання

Макет видання (10 балів):

- відповідність матеріалу жанру (1 – 5 балів);
- відповідність заголовка змісту матеріалу(1 – 3 балів);
- грамотність (відсутність стилістичних, граматичних помилок і одруківок) (1 – 2 балів.).

Теоретичний тест (20 балів):

Відповідь на 1 питання – 1 бал

Творче завдання – створення заголовків інформаційного та ігрового формату (10 балів)

Інформаційний заголовок

- Адекватний опис події (1 – 3 бали)
- Наявність інформаційного шуму (1 – 2 бали)

Ігровий заголовок

- Відображення суті події (1 – 3 бали)
- Наявність інформаційного шуму (1 – 2 бали)